

www.d4d-ks.org

Democracy for Development
Demokraci për zhvillim
Demokratija za razvoj

Druga strana brojčanog pariteta

*Osnaživanje žena, članova skupština u
lokalnoj samoupravi*

Prishtina, Juli 2020

Druga strana brojčanog pariteta

Osnaživanje žena, članova skupština u lokalnoj samoupravi

Autorsko pravo © 2017. Demokratija za razvoj (D4D). Sva prava zadržana.

Izuzev za citiranje kratkih pasusa u svrhu kritike i revizije, nijedan deo ove publikacije ne može se umnožavati, čuvati u sistemu za kasnije preuzimanje ili prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim, mehaničkim, za fotokopiranje, beleženje ili drugo, bez prethodne dozvole instituta D4D.

Izveštaj priredile: Dita Dobranja

“Realizacija ovog istraživanja omogućena je u sklopu Programa Angažovanje za jednakost - E4E, koji je omogućen finansijskom podrškom Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj - USAID, putem Centra za obuku i resurse za zagovaranje - ATRC”

“Sadržaj ovog istraživanja isključiva je odgovornost Instituta Demokratija za razvoj (D4D) i ne iznosi niti ne oslikava gledišta ili mišljenja Vlade SAD-a ili USAID-a”

Sadržaj

Rezime	5
Uvod	7
Metodologija	9
Analiza dokumenata	9
Analiza primarnih podataka	10
Analiza zakonodavstva	11
Ustav Republike Kosovo	11
Zakon o rodnoj ravnopravnosti	12
Zakon o zaštiti od diskriminacije	12
Zakon o opštim izborima i Zakon o lokalnim izborima	13
Ostali zakoni i dokumenti	13
Analiza dokumenata	14
Rezultati ankete	15
Opšti rezultat	16
Zastupljenost žena na lokalnom nivou	17
Aktivan rad žena na lokalnom nivou	18
Nedostatak rodno osetljivih projekata i investicija	19
Prepreke i izazovi žena članova lokalnih skupština	21
Izgradnja kapaciteta i područja za poboljšanje	25
Zaključak i preporuke	30
Reference	33
Aneks 1: Upitnik	34
Aneks 2: Lista konsultovanih dokumenata	37

Rezime

Cilj ovog izveštaja je analiza uloge i izazova žena članova lokalnih skupština u pet odabranih opština na Kosovu. Koristeći analizu dokumenata, posebno analizu postojećih evidencija sastanaka skupština opština, kao i primarna istraživanja sprovedena sa ženama predstavnicama lokalnih skupština u Prištini, Kamenici, Istoku, Mitrovici i Prizrenu, u izveštaju se ocenjuje trenutna situacija zastupljenosti žena u tim opštinama, van konteksta brojčanih podataka. Iako je zastupljenost žena u lokalnim skupštinama zagarantovana kvotom od 30 procenata, njihovo aktivno učešće i njihov doprinos nisu zagarantovani i često sadrže nedostatke. To se uglavnom odnosi na izazove i prepreke sa kojima se suočavaju žene kao članovi lokalnih skupština. U ovom izveštaju se analiziraju ovi izazovi i prepreke koje su utvrdile same žene kao članovi skupština, a istovremeno se procenjuju potencijalna područja intervencije koja mogu smanjiti ove prepreke.

Izveštaj služi kao osnova za dalji razvoj projekta, pružajući smernice za razvoj modula za obuku i izgradnju kapaciteta, potencijalne intervencije politike kao i područja poboljšanja koja se trebaju razmotriti u budućnosti.

Iz analize postojećih dokumenata o radu lokalnih skupština, posebno usredsređene na zapisnike i evidencije sa sastanaka, žene članovi skupština manje su angažovane u raspravama i posebno su manje angažovane u oblasti podsticanja politika i projektnih ideja na sastancima lokalne skupštine. Ovaj nalaz je isti u svim opštinama i političkim strankama. S obzirom da se ova analiza zasniva na transkriptima i dokumentima, sveobuhvatna je i predstavlja sve političke stranke. S druge strane, u anketi je veća zastupljenost većih stranaka, i to LDK, sa 32 procenta ispitanika, PDK, sa 27 procenata ispitanika, 14 procenata iz AAK-a i Vetëvendosje, a preostalih 9 procenata iz PSD-a i 5 procenata iz NISMA. Ovakva zastupljenost je u skladu sa sastavom političkih stranaka u lokalnim skupštinama u ovim opštinama.

No, s obzirom na to da su ispitanici iz Prizrena imali višu stopu odgovora, u poređenju sa najnižom u Prištini, rezultati u izveštaju predstavljeni su uopšteno, ali i kao raščlanjeni po opštini, kako bi se pružili konkretni uvidi. Uopšteno govoreći, iako se većina žena slaže da je nivo zastupljenosti žena u njihovoj opštini zadovoljavajući, još uvek više od 30 procenata žena smatra da je njihova zastupljenost na lokalnom nivou ili na nezadovoljavajućem ili neželjenom nivou. Ovaj nalaz pokazuje da uprkos sprovođenju rodne kvote, žene članovi lokalnih skupština smatraju da samo učešće u skupštinama nije reprezentativno.

Nadalje, to je bilo očigledno i prilikom procene prepreka sa kojima se suočavaju članice lokalnih skupština tokom svojih mandata. Problemi se kreću od nedostatka mogućnosti zagovaranja i promene politike, do problema povezanih sa nedostatkom budžetskih linija za projekte koji imaju za cilj osnaživanje žena članova skupštine ili osnaživanje žena u odgovarajućim opštinama.

Važnost koja se pridaje značajnom učešću dodatno se naglašava spremnošću žena članova skupština da učestvuju u izgradnji kapaciteta i obukama, iako samo 50 procenata ispitanika navodi da im se takve mogućnosti nude od strane njihovih odgovarajućih stranaka. Obuke za koje su žene članovi lokalnih skupština pokazale najviši stepen interesovanja su ekonomsko osnaživanje žena, rodna ravnopravnost, uloga lokalne uprave i lokalne skupštine i opšte obuke.

Nadalje, dve od tri članice skupštine smatraju da investicije i projekti koje njihova opština sprovodi nisu rodno usmerene. Takvi primeri uključuju nedostatak investicija u infrastrukturu za brigu o deci, nedostatak žena na pozicijama za donošenje odluka, kao i sveukupan nedostatak rodno osetljivih sočiva u budžetiranju i planiranju investicija.

Uvod

Političko učešće žena na Kosovu bilo je predmet rasprava i analiza koje su se u velikoj meri fokusirale na zastupljenost na centralnom nivou. Kao mlada Republika, Kosovo je usvojilo postojeće konvencije i međunarodne propise kojima se obavezuje na osiguranje aktivnog učešća žena u javnom životu, politici i u institucijama na centralnom i lokalnom nivou. Iako nije član UN-a, kosovski Ustav uključuje primenu nekoliko međunarodnih sporazuma i instrumenata koji osiguravaju poštovanje ljudskih prava i borbu protiv diskriminacije. U pogledu rodne ravnopravnosti, Ustav predviđa direktnu primenu Konvencije za zaustavljanje diskriminacije žena (CEDAW) koja između ostalih poziva države potpisnice da ženama i muškarcima omoguće jednako pravo da budu podobni i vrše javne funkcije.¹¹ Kosovo, iako nije potpisnik ove Konvencije (CEDAW), uključilo je istu u član 22. Ustava Kosova, gde su takođe uključeni svi drugi međunarodni instrumenti o ljudskim pravima, čime se konvencija direktno primenjuje na osnovu Ustava. Pored tog, Kosovo je takođe usvojilo akcione planove koje su utvrdile međunarodne organizacije koje imaju za cilj da povećaju ulogu žena na javnim funkcijama, poput Akcionog plana za sprovođenje Rezolucije 1325 UNSCR-a „Žene, mir i bezbednost“.²² Kosovo, dakle, prepoznaje važnost uključivanja i osnaživanja žena u javnom životu, naročito na javnim funkcijama. Ta posvećenost aktivnom učešću žena u javnom životu i politici vidi se i u Zakonu o rodnoj ravnopravnosti i Zakonu o opštim izborima i Zakonu o lokalnim izborima.

1 Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena. Njujork, 18. decembar 1979, dostupna na: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>

2 Nacionalni akcioni plan za mir i žene, dostupan na: <https://www.peacewomen.org/nap-kosovo>

Generalno, studije pokazuju da porast političkog učešća žena rezultira poboljšanim političkim odlukama, posebno odlukama o poboljšanju života građana i rešavanju njihovih potreba.³³Jedan od primera je UK u kome studije pokazuju da je uticaj žena poslanica kroz istoriju značajan u rešavanju ne samo pitanja koja se odnose direktno na žene, već i postavljanja pitanja o porodičnoj politici, obrazovanju i nezi.⁴⁴Drugi primeri pokazuju da je povećanje zastupljenosti žena u parlamentima u Grčkoj, Portugalu i Švajcarskoj rezultiralo većim investicijama u obrazovanje, dok je pad žena kao članica parlamenta u Irskoj, Italiji i Norveškoj tokom 1990-ih smanjio državne izdatke za obrazovanje.⁵⁵Ovi brojevi ukazuju na to da samo učešće žena rezultira poboljšanim rezultatima u politikama koje utiču na život građana; međutim, aktivno učešće žena čini razliku u fokusiranju na politike i mere koje imaju takav uticaj.

Dok na Kosovu, žene čine 30 procenata zakonodavne vlasti, kako na lokalnom tako i na centralnom nivou, njihovo aktivno učešće, posebno na lokalnom nivou, ostaje problem. Ova studija bavi se ulogom žena u skupštinama opština pet odabranih opština na Kosovu: Priština Kamenica, Istok, Mitrovica i Prizren. Studija je organizovana na sledeći način: prvo poglavlje razmatra metodološki pristup analizi, pružajući uvid u korišćene instrumente i njihovu važnost za prikazane rezultate. Drugo poglavlje sadrži rezime zakona koji regulišu učešće žena na javnim funkcijama i u zakonodavstvu na Kosovu. Treće poglavlje pokriva analizu dokumenata javno dostupnih evidencija o radu ovih pet opština. U četvrtom poglavlju predstavljeni su nalazi ankete sa ženama koje su trenutno članovi lokalnih skupština. Završno, peto, poglavlje sadrži zaključak rezultata i preporuke za dalja istraživanja i promene politika.

3 A. Cammisa, i B. Reingold, „Žene u državnim sazivima i istraživanju državnih saziva: Sa druge strane istovetnosti i razlika,” *State Politics and Policy Quarterly* Vol. 4, br.2 (2004): 181-210, <http://www.jstor.org/stable/40421515>

4 Caroline Criado Perez, „Nevidljive žene,” 2019.

5 Ibid

Metodologija

Ovaj odeljak sadrži opšti opis metodološkog pristupa koji se koristio u ovoj analizi. Da bi se pružila analiza uloge žena u uticaju na kreiranje politika na lokalnom nivou, sa posebnim fokusom na žene članove skupštine u lokalnoj upravi, u ovoj studiji su korišćene mešovite metode prikupljanja i analize podataka.

Prvo, putem analize dokumenata, sprovedena je analiza postojećih dokumenata i evidencija sa zasedanja lokalnih skupština i odluka za odabrane opštine Priština, Kamenica, Istok, Mitrovica i Prizren. Kao drugo, studija koristi direktne podatke prikupljene anketom žena članova lokalnih skupština u pet opština. Štaviše, u studiji je korišćen pregled literature i komparativna analiza kvalitativnih podataka kao kombinacija istraživačkih tehnika da bi se dobili najopsežniji rezultati istraživanja.

Analiza dokumenata

Analiza dokumenata sprovedena analizom postojećih dokumenata pruža osnovu za prikazivanje učešća žena u lokalnim skupštinama ne samo u smislu broja već i u smislu sadržaja. Sprovedena je analiza javno dostupnih dokumenata u odabranim opštinama. Za većinu opština javno dostupni dokumenti su iz 2011. i 2012. godine za sve opštine te pružaju podatke za tri uzastopne lokalne skupštine.

Analiza primarnih podataka

Za potrebe ove studije, glavni podaci prikupljeni su sprovođenjem ankete sa ženama članovima lokalnih skupština u pet odabраниh opština. Nakon ciljanog uzorkovanja, sledeći korak bio je izrada upitnika na osnovu prethodne analize dokumenata i literature.

Anketa je raspodeljena ženama članovima skupštine putem interneta, direktno putem njihovih e-mail-ova. Uzorak je konstruisan tako da uključuje sve žene članove skupštine, tako da je to bil ciljana anketa opšte populacije; međutim, konačna stopa odgovora na online anketu određena je na 35 procenata. Od ukupno 66 članova u pet ciljnih opština, 23 je dalo povratne informacije u anketi direktno putem online ankete. Još 6 pružilo je povratne informacije putem telefonskih razgovora, čime se postigla stopa od 45 procenata ciljanih ispitanika.

Upitnik dat u Aneksu 1: Upitnik sadrži opšta pitanja koja se odnose na profil žena članova lokalnih skupština, konkretnije pitanja o opštini u kojoj služe, političkoj stranci kojoj pripadaju, obrazovanju i njihovom mandatu kao člana lokalne skupštine. Glavni deo upitnika čine pitanja usmerena na dobijanje informacija (kvantitativnih i kvalitativnih) o ulozi žena u donošenju lokalnih odluka, percepciji žena članova skupštine o njihovoj ulozi i važnosti angažmana, kao i o načinima na koje ispitanici smatraju da bi se mogli poboljšati i u pogledu angažovanosti i u suštini.

Prikupljeni podaci su kodirani i analizirani pomoću softvera za statističku analizu, STATA i Excel. S obzirom da je anketa konstruisana kako bi se osigurali kvantitativni i kvalitativni podaci, analiza svih rezultata je unakrsno proverena. Analize podataka u ovoj studiji zasnivaju se na opisnoj statistici i u određenoj meri na unakrsnom tabeliranju. Takođe su konsultovane odgovarajuće studije i izveštaji trećih strana radi potvrđivanja nalaza.

Analiza zakonodavstva

Ustav Republike Kosovo

Ustav Republike Kosovo zasnovan je na načelima koja garantuju ljudska prava i slobode, kako u okviru sopstvenih prava, tako i u okviru u kome su predviđena i zagantovana međunarodnim sporazumima i instrumentima. Član 22. Ustava osigurava direktnu primenu međunarodnih sporazuma i instrumenata koji garantuju poštovanje ljudskih prava, uključujući primenu Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW).⁶Štaviše, Ustav Kosova smatra rodnu ravnopravnost “osnovnom vrednošću za demokratski razvoj društva, pružajući jednake mogućnosti za učešće žena i muškaraca u političkom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom i drugim oblastima društvenog života”⁷Iz toga proizlaze posebni zahtevi Ustava da se Skupština Kosova, Ustavni sud, civilna služba, tužilaštvo i pravosuđe sastave na osnovu poštovanja načela rodne ravnopravnosti i međunarodnih načela. Nadalje, Ustav odlučno zabranjuje bilo koji oblik diskriminacije, uključujući tu i rodnu diskriminaciju.

6. Ustav Republike Kosovo, član 22, dostupan na:
<http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Constitution1Kosovo.pdf>
7. Ustav Republike Kosovo, član 7, stav 2, dostupan na:
<http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Constitution1Kosovo.pdf>

Zakon o rodnoj ravnopravnosti

Svrha kosovskog Zakona o rodnoj ravnopravnosti je „garantovanje, zaštita i promocija rodne ravnopravnosti kao osnovne vrednosti demokratskog razvoja društva.”⁸Nadalje, zakon ima za cilj pružiti jednake mogućnosti i ženama i muškarcima u učešću i doprinosu političkim, društveno-ekonomskim i kulturnim oblastima života. Zakonom su takođe predviđene pozitivne mere i kvote koje se trebaju primeniti kako bi se osiguralo jednako učešće žena i muškaraca, ukoliko učešće bude neravnomerno. Neravnomernom zastupljenošću, prema zakonu, smatra se svako predstavljanje žena ili muškaraca koje ne odražava opštu zastupljenost stanovništva. Tačnije, zakon predviđa da se ravnopravna zastupljenost u svim telima postiže kada je „osigurana minimalna zastupljenost od pedeset procenata (50%) za svaki pol, uključujući njihova upravljačka tela i tela koja donose odluke“.⁹ Zakon takođe predviđa mehanizme praćenja, kako na centralnom nivou, preko Agencije za rodnu ravnopravnost, tako i na lokalnom nivou putem namenskih kancelarija i službenika koji osiguravaju sprovođenje zakona i načela rodne ravnopravnosti.

Zakon o zaštiti od diskriminacije

Zakon o zaštiti od diskriminacije zabranjuje sve oblike diskriminacije u društvu, uključujući i rodnu diskriminaciju.¹⁰Zakon detaljno navodi da su i direktni i indirektni oblici diskriminacije zabranjeni zakonom i podložni pravnoj radnji. Štaviše, zakon predviđa afirmativne mere za grupe koje su u postojećim institucijama premalo zastupljene.

8. Zakon o rodnoj ravnopravnosti, 2015, dostupan na: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10923>

9. Ibid.

10. Zakon o zaštiti od diskriminacije, 2015, dostupan na: <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=10924>

11. Law on General Elections, 2008, accessed at: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

Zakon o opštim izborima i Zakon o lokalnim izborima

Zakon o opštim izborima, zasnovan na odredbama Ustava Kosova, osigurava zastupljenost žena u Skupštini Kosova. Zakon nalaže da svi politički subjekti na svojim listama imaju najmanje 30 procenata muških i najmanje 30 procenata ženskih kandidata, pri čemu će po jedan kandidat svakog pola biti barem jednom uključen u grupu od tri kandidata. Štaviše, zakon nalaže da su „svi politički subjekti i izborna tela dužni da poštuju rodne kvote propisane ovim zakonom“. Međutim, raspravljalo se i o Zakonu o opštim izborima i Zakonu o lokalnim izborima da kvota od 30 procenata nije u skladu sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, koji predviđa 50-procentnu zastupljenost žena i muškaraca. Zakon o lokalnim izborima, zasnovan na ustavnim odredbama i Zakon o opštim izborima zadržava rodnu kvotu od 30 procenata za političko predstavljanje u skupštinama opština.

Ostali zakoni i dokumenti

Pored ovih, Kosovo ima bogat pravni okvir i okvir za usvajanje međunarodnih sporazuma koji imaju za cilj borbu protiv rodne diskriminacije i obezbeđivanje jednakosti, uključujući Zakon o civilnoj službi, institucionalne mehanizme za promociju i obezbeđivanje rodne ravnopravnosti, posvećenost postizanju Milenijumskih razvojnih ciljeva. , kako na centralnom tako i na lokalnom nivou itd. Štaviše, u pogledu javne funkcije i kandidature za javnu funkciju, Kosovo reguliše finansiranje političkih stranaka Zakonom o finansiranju političkih stranaka,¹² koji između ostalog predviđa da se 10 procenata finansijskih sredstava koje svaka stranka dobije od Skupštine Kosova usmerava na podržavanje rada svakog člana Skupštine. Ova odredba ima za cilj osigurati jednake investicije u članove parlamenta iz svake stranke; međutim, zakon ne osigurava da se takva podela zahteva i od preostalih 90 procenata finansiranja.

12. Zakon o finansiranju političkih stranaka 2013, dostupan na: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8866>

12. Law on the Financing of Political Parties 2013, accessed at: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8866>

Analiza dokumenata

Analiza postojećih dokumenata i evidencije sa sastanaka i odluka lokalnih skupština za odabrane opštine Priština, Kamenica, Istok, Mitrovica i Prizren pokazuje da žene članovi skupština pokazuju niži angažman u raspravama tokom sastanaka. Njihova uključenost i u pogledu obima i u smislu značaja zaostaje za njihovim muškim kolegama.

Na osnovu analize evidencije o radu lokalnih skupština u ovim opštinama, žene članovi skupština u smislu učešća u raspravama tokom redovnih sastanaka lokalnih skupština, angažovane su manje nego muškarci. U protekla dva mandata lokalnih skupština, žene članovi parlamenta predstavljaju najviše 40 procenata učesnika u diskusijama na sastancima lokalne skupštine, a to je bio slučaj u opštini Priština, gde je šest žena članova skupština učestvovalo u raspravama tokom redovnih sastanaka u avgustu 2018. godine.¹³ Taj nivo učešća kreće se od niskih 8 procenata učesnika u diskusiji na određenim sastancima u opštini Kamenica, gde su tokom redovnog sastanka, 10. aprila 2018., tri žene članovi skupštine imale reč samo pet puta.

Analiza govora i rasprava tokom sastanaka lokalnih skupština, nadalje pokazuje da je značajno učešće žena više usmereno na teme koje uključuju obrazovanje, zdravlje, kulturu i rasprave o određenim pitanjima sa kojima se građani suočavaju u svakodnevnom životu (poput kanalizacije i tretman vode u određenim delovima opštine). Žene članovi skupštine u opštinama koje su bile deo istraživanja dvostruko je verovatnije da će se uključiti u raspravu i predložiti promene kada se tema razgovora više odnosi direktno na građane. Štaviše, žene članovi skupština opština imaju manje verovatnoće da će se uključiti u raspravu kada diskusija uključuje pitanja vezana za finansiranje, posebno kada se pitanje o kojem se raspravlja odnosi na kapitalne investicije i projekte opštine. Međutim, čak i u slučajevima kada su žene članovi skupštine učestvovala u ovim raspravama, na osnovu zapisnika sa sastanka, njihovi stavovi i argumenti nisu uzimani u obzir.

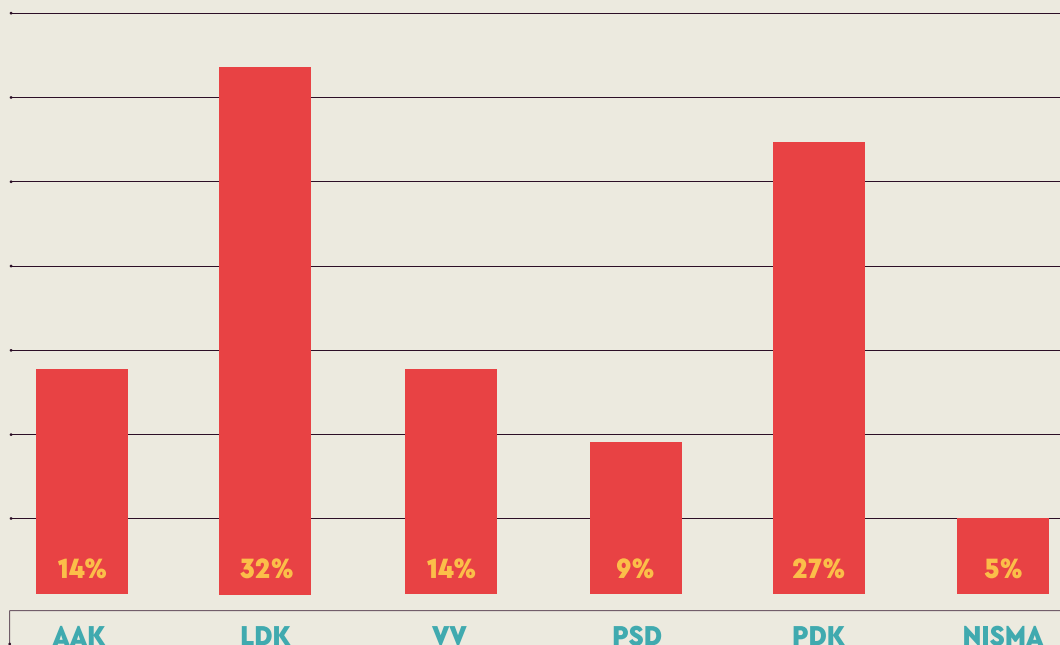

13. Redovni sastanak lokalne skupštine u Prištini održan 06/08/2018 dostupno na: <https://kk.rks-gov.net/prishtine/category/procesverbalet/>

Rezultati ankete

Ovaj odeljak daje opis i analizu kvantitativnih i kvalitativnih rezultata ankete sprovedene sa ženama članovima lokalnih skupština u opštinama Priština, Kamenica, Istok, Mitrovica i Prizren. Od 66 žena, koje predstavljaju sve glavne stranke na Kosovu (Vetëvendosje, DSK, PDK, AAK, NISMA, PSD, Srpska Lista, KDTP) koje su članice lokalnih skupština u ovim opštinama, 31 procenat njih je učestvovalo u istraživanju, a učešće je bilo u rasponu od 22 procenata u Istoku do oko 40 procenata u Prizrenu. Stranačka pripadnost ispitanika prikazana je u grafikonu 1.

Grafikon 1 Stranačka pripadnost ispitanika

Trećina ispitanika je tražila anonimnost, dok su ostali ispitanici dali svoje identifikacione podatke. Zastupljenost političkih stranaka ostaje kombinovana, sveukupno su sve stranke zastupljene, ali nisu sve stranke zastupljene na opštinskom nivou.

Opšti rezultat

U geografskom pogledu, ispitanici su raspoređeni u pet odabranih opština širom Kosova. Najveća stopa odgovora bila je u opštini Prizren, dok je najniža u Prištini. Stopa odgovora uglavnom je bila oko 30 procenata u svim ostalim opštinama.

Kada je reč o obrazovanju, oko 64 procenata žena koje vrše funkciju u skupštinama opština ima diplomu master studija ili više, a preostalih 36 procenata ima diplomu osnovnih studija. Nema ispitanika sa završenim nižim nivoom obrazovanja. Ova zastupljenost se razlikuje od opšte populacije, pa pokazuje viši nivo obrazovanja izabranih zvaničnika.

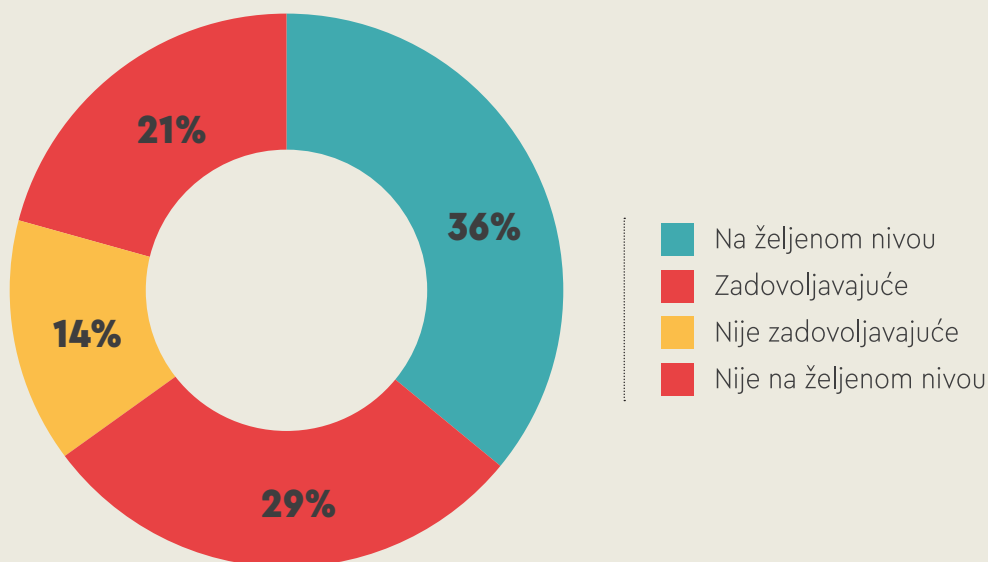
Polovina ispitanika trenutno služi svoj prvi mandat, trećina svoj drugi mandat, a preostali svoj treći mandat. Odgovori žena koje su služile više od jednog mandata u odnosu na one koje služe prvi mandat se razlikuju u pogledu percepcije mogućnosti i jednakosti na lokalnom nivou. Žene članovi skupštine koje su služile više mandata pokazuju veći nivo nezadovoljstva mogućnostima koje se pružaju ženama u lokalnoj skupštini i u procesu odlučivanja.

Zastupljenost žena na lokalnom nivou

Istraživanje je dalje procenilo percepciju predstavnica žena u lokalnim skupštinama njihove uloge i njihove zastupljenosti u opštini u celini. Na pitanje da li smatraju da je zastupljenost žena na lokalnom nivou na odgovarajućem nivou, ispitanici su dali više pozitivnih odgovora, 36 procenata tvrdi da je zastupljenost na odgovarajućem nivou, a 29 procenata je navelo da je nivo u određenoj meri zadovoljavajući. Oko 14 procenata anketiranih je izjavilo da smatra da je zastupljenost žena na opštinskom nivou zadovoljavajuća, a 21 je izjavilo da nije na željenom nivou.

Grafikon 2: Da li smatrate da je zastupljenost žena na lokalnom nivou odgovarajuća?

Zapaženo je međutim, da, iako je većina zadovoljna nivoom zastupljenosti, jedna od tri žena smatra da je njihova zastupljenost na lokalnom nivou ili na nezadovoljavajućem ili neželjenom nivou. Iako lokalne skupštine ispunjavaju zakonske zahteve da imaju najmanje 30 procenata članova iz manje zastupljenog pola, ovo nezadovoljstvo nivoom zastupljenosti odražava nizak broj žena na pozicijama za donošenje odluka na lokalnom nivou, posebno kao direktora direkcija u opštinama.

Aktivan rad žena na lokalnom nivou

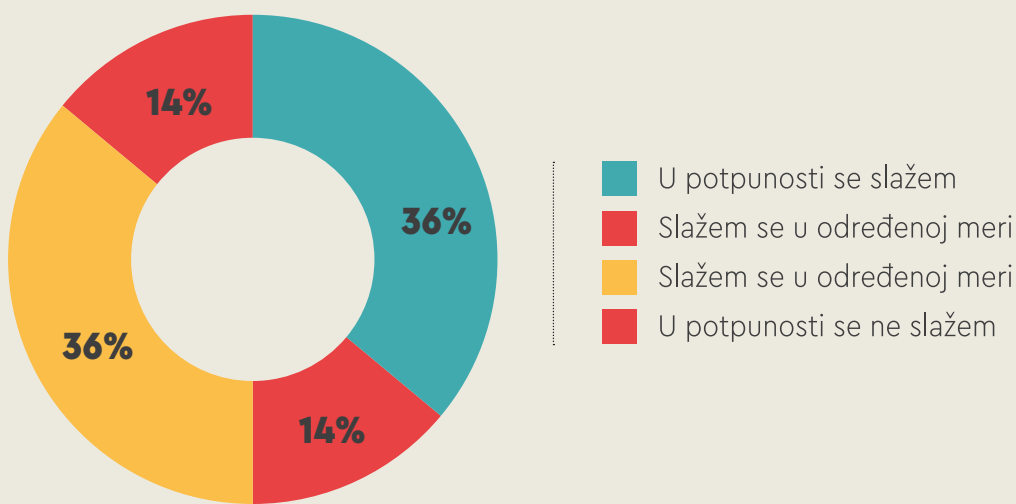
Prilikom vršenja procene da li smatraju da žene članovi lokalnih skupština imaju mogućnost za dobijanje ključnih uloga u politikama i odlukama lokalnih skupština, dve od tri žena smatra da ima ključnu ulogu, 14 procenata smatra da ima ključnu ulogu u određenoj meri, dok 21 procenat smatra da to nije slučaj. Međutim, drugo pitanje je da li one iskorišćavaju svoje mogućnosti i da li materijalizuju mogućnosti u politike i da li vrše promene na lokalnom nivou. Međutim, stvavovi su ravnomerno rasprostranjeni po opštinama i ne predstavljaju određene šablone među strankama.

S druge strane, važno je proceniti stvarne mogućnosti koje se ženama nude prilikom predlaganja politika i promena u lokalnoj skupštini, van njihove vlastite percepcije. 1 od 2 ispitanika smatra da im se pružaju iste mogućnosti kao i članovima skupštine muškog pola, a 1 od 3 ispitanika smatra da je to do određene mere istina, dok 1 od 6 veruje da to nije u potpunosti tačno. Međutim, u konkretnijim odgovorima i dalje postoji čvrsto uverenje da nedostatak žena na pozicijama za donošenje odluka u opštini, u kombinaciji sa nedostatkom podrške izvršne vlasti, koči mogućnosti žena da predlažu politike i promene.

Žene koje smatraju da imaju mogućnosti takođe smatraju da su te mogućnosti neodvojive od njihovih izabраниh položaja, ostali smatraju da društveno- kulturne prepreke, posebno u pogledu rodno zasnovanih uloga, predstavljaju razlog nemogućnosti promene politika i donošenja odluka na lokalnom nivou.

Osim toga, prilikom procene uključenosti žena u odnosu na uključenost muškaraca, na pitanje da li smatraju da žene i muškarci imaju slične mogućnosti donošenja odluka u lokalnoj skupštini, samo je jedna od tri žena dala potvrđan odgovor. 14 procenata ispitanika je odgovorilo u određenoj meri, dok 36 procenata tvrdi da njihove mogućnosti nisu jednake mogućnostima muškaraca, a 14 procenata žena je odlučno dalo negativan odgovor. Od onih koji se nisu složili sa ovom tvrdnjom, navedeni razlozi pokazuju važne uvide u rad lokalnih skupština.

Grafikon 3: Da li smatrate da žene i muškarci imaju jednake mogućnosti predlaganja politika i promena politika?

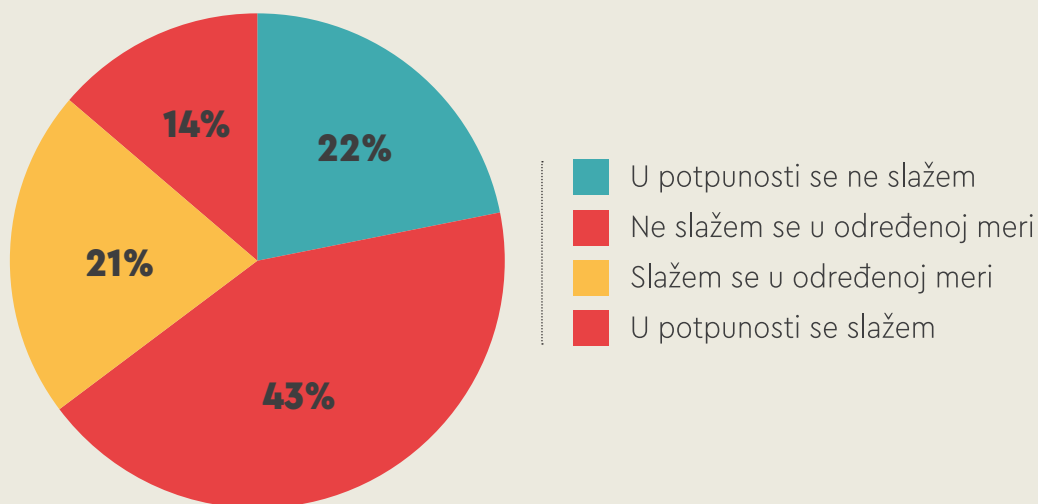

Dok žene drže oko 30 procenata mesta u svakoj lokalnoj skupštini, predstavnici ne veruju da im ova kvota pruža jednake mogućnosti s obzirom da čine 30 procenata u skupštini, u odnosu na 70 procenata muškaraca. Štaviše, još jedno važno pitanje sa kojim se suočavaju žene članovi lokalnih skupština je nedostatak žena na pozicijama za donošenje odluka u opštini. Iz odabranih opština; osim Kamenice, koja je osigurala rodnu ravnopravnost u upravama opština; svi drugi zaostaju u zastupljenosti žena na pozicijama donošenja odluka. Ovaj nedostatak žena na rukovodećim pozicijama dovodi do manjeg nivoa razmatranja stava žena u skupštinama opština. Ostale žene članovi lokalne skupštine takođe tvrde da, iako pokazuju spremnost za učešće, ostali članovi skupštine im ne pružaju tu šansu. Sama brojka u kombinaciji sa društveno-kulturnim očekivanjima uloge žena u javnom životu, posebno u manjim i tradicionalnijim regionima, predstavlja prepreku ženama članovima lokalnih skupština, kako u mogućnosti predlaganja politika, tako i učestvovanja u odlučivanju.

Nedostatak rodno osetljivih projekata i investicija

Nedostatak mogućnosti vršenja uticaja na odluke se ogleda u percepciji projekata i investicija opštine. Na pitanje da li veruju da investiranje i projekti u njihovoj opštini primenjuje načelo rodne ravnopravnosti, većina ispitanika se ne slaže. Odnosno, 43 procenata se u potpunosti ne slaže, dok se 22 procenata ne slaže u određenoj meri, 21 procenat smatra da se to načelo u određenoj meri primenjuje, dok samo 14 procenata smatra da se primenjuje.

Grafikon 4: Da li smatrate da su investiranja i projekti u vašoj opštini rodno odgovarajući?

Glavni navedeni razlozi su nedostatak rodnog budžetiranja u njihovim opštinama, nedostatak rodne integracije u planiranju, kao i nedostatak podrške inicijativama žena članova lokalnih skupština. Kosovske opštine nisu obavezne da primenjuju rodno osetljivo budžetiranje, što je zauzvrat uticalo na planiranje budžeta i sprovođenje projekata opštine, bez ispitivanja uticaja ovih budžetskih odluka na žene.

Konkretno, u Prizrenu su svi ispitanici naveli nedostatak javnog vrtića kao primer nedostatka uvođenja načela rodne ravnopravnosti u investicijama od strane opštine. U ostalim opštinama nedostatak rodno osetljivog budžeta se smatra preprekom osiguravanju rodno osetljivih investicija i projekata. Čak i u opštinama poput Prištine, gde je opština preduzela korake ka poboljšanju infrastrukture za brigu o deci, žene članovi lokalne skupštine još uvek smatraju da treba raditi na drugim područjima. Činjenica da žene drže 50 procenata položaja direktora direkcija u opštini Kamenica predstavlja značajan iskorak, međutim žene članovi skupštine opštine i dalje smatraju da trenutna skupština i opštinske vlasti nisu preduzele nikakve korake prema uključivanju rodne perspektive u opštinskim projektima ili budžetiranju.

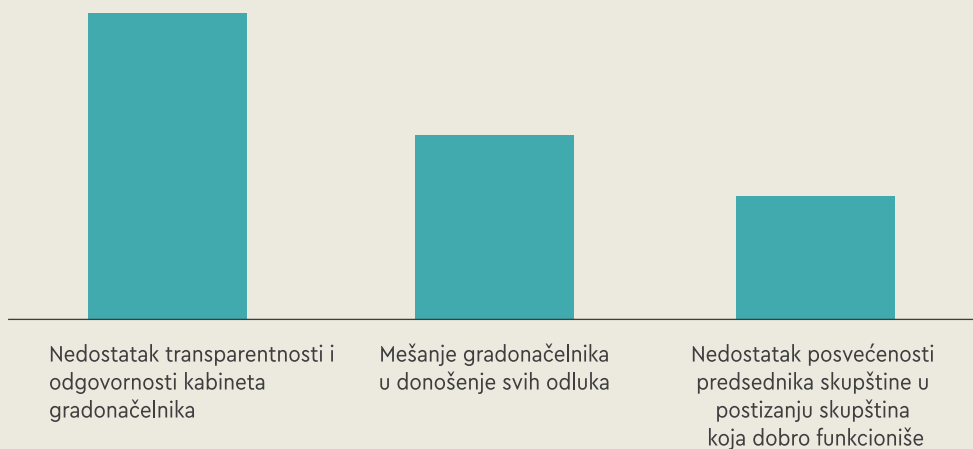
Prepreke i izazovi za žene članove lokalnih skupština

Iako su navedeni problemi evidentni u radu žena članova skupštine, nisu jedine prepreke sa kojima se suočavaju. Kako bi se procenile glavne prepreke, ispitanici su zamoljeni da procene najveće izazove sa kojima se suočavaju tokom mandata kao članovi skupštine opštine. Iako postoje članovi koji su izjavili da se nisu suočili ni sa kakvim preprekama, većina je navela jedan ili više problema. Problemi se odnose na nedostatak mogućnosti zagovaranja i promene politika, percipiranje nedostatka poštovanja prema njima kao ženama članovima skupštine; pitanja koja se odnose na nedostatak namenske budžetske linije za osnaživanje žena članova skupštine.

Konkretno, u Kamenici žene članovi skupštine smatraju da nedostatak transparentnosti i odgovornosti sa funkcije gradonačelnika; mešanje gradonačelnika u sve odluke; i nedostatak posvećenosti predsednika skupštine utiču na dobro funkcionisanje skupštine.

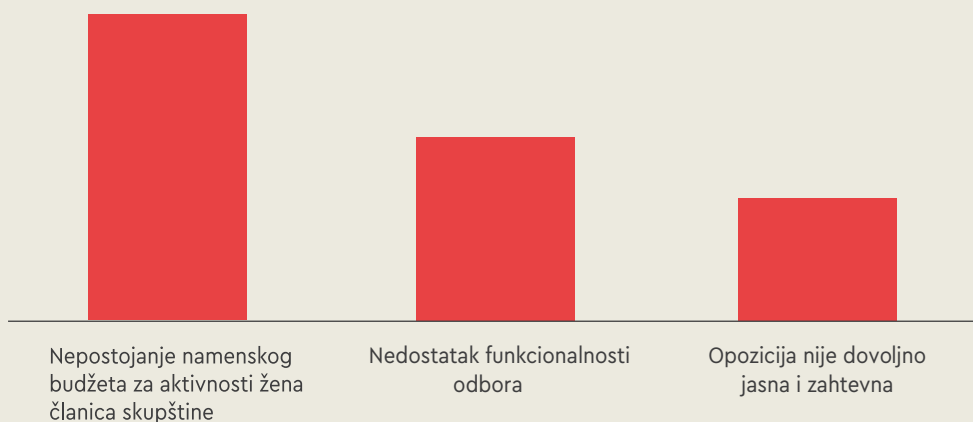

Grafikon 5: Tri glavne prepreke identifikovane u opštini Kamenica

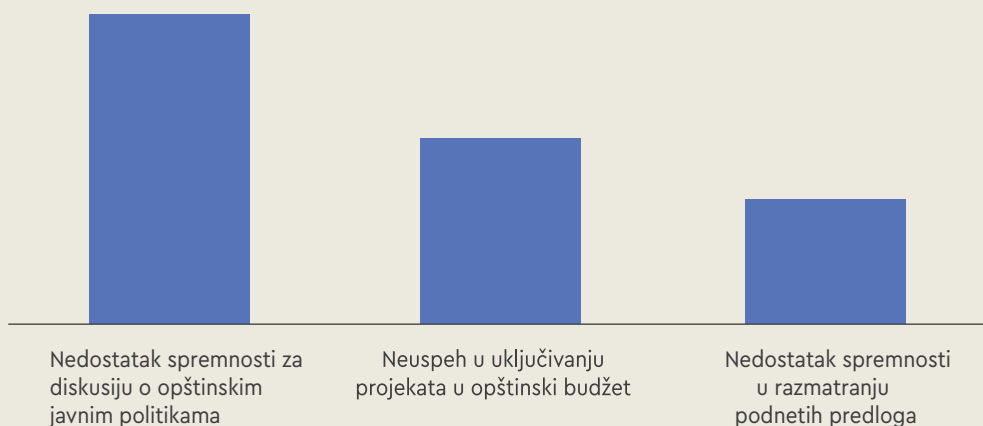
S druge strane, žene članovi skupštine u Mitrovici smatraju da nedostatak namenskog budžeta za aktivnosti žena članova skupština; nedostatak funkcionalnosti odbora; i činjenica da se opozicija ne bavi transparentnošću i odgovornošću opštinske vlasti predstavljaju glavne prepreke.

Grafikon 6: Tri glavne prepreke identifikovane u opštini Mitrovica

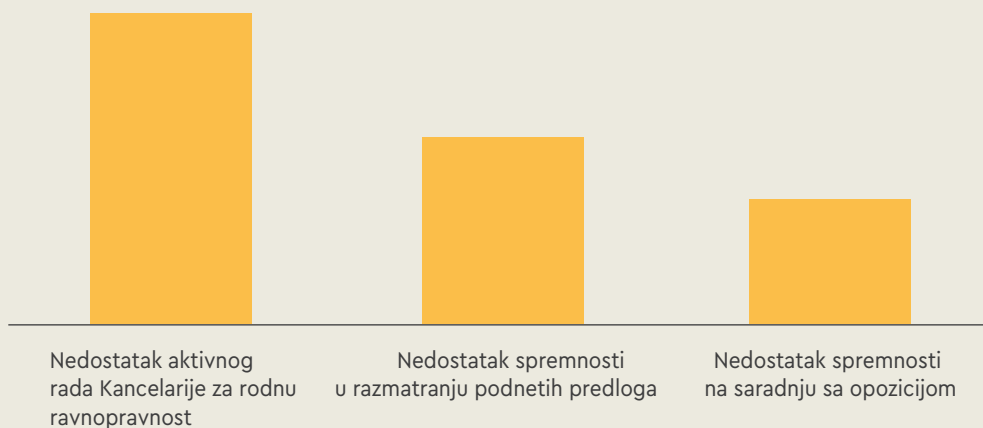
U Prištini, žene članovi skupština smatraju da nedostatak spremnosti za raspravu o opštinskim javnim politikama na sednicama skupštine; da činjenica da opština nije uključila predložene projekte u opštinski budžet; i nedostatak spremnosti skupštine opštine da uzme u obzir predloge ispitanika predstavljaju glavne prepreke.

Grafikon 7: Tri glavne prepreke identifikovane u opštini Priština

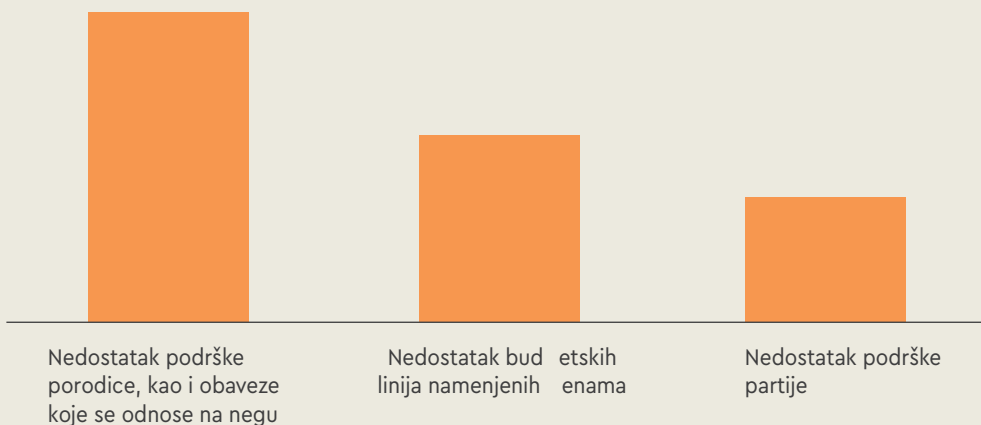
U Prizrenu, ispitanici glavnim preprekama smatraju nedostatak aktivnosti i funkcionalnosti Kancelarije za rodnu ravnopravnost; nedostatak spremnosti za razmatranje predloga koje su izneli ispitanici i nedovoljnu spremnost kabineta gradonačelnika da sarađuje sa članovima skupštine iz opozicionih strana.

Grafikon 8: Tri glavne prepreke identifikovane u opštini Prizren

I na kraju, u Istoku žene članovi lokalne skupštine kao glavnu prepreku sa kojom se suočavaju smatraju nedostatak podrške njihovih porodica u kombinaciji sa obavezama koje imaju kod kuće; ostale prepreke su slične drugim opštinama, a to je nedostatak budžetskih linija posvećenih aktivnostima žena članova skupština; treća najčešća prepreka u opštini Istok je nedostatak podrške stranke.

Grafikon 9: Tri glavne prepreke identifikovane u opštini Istok

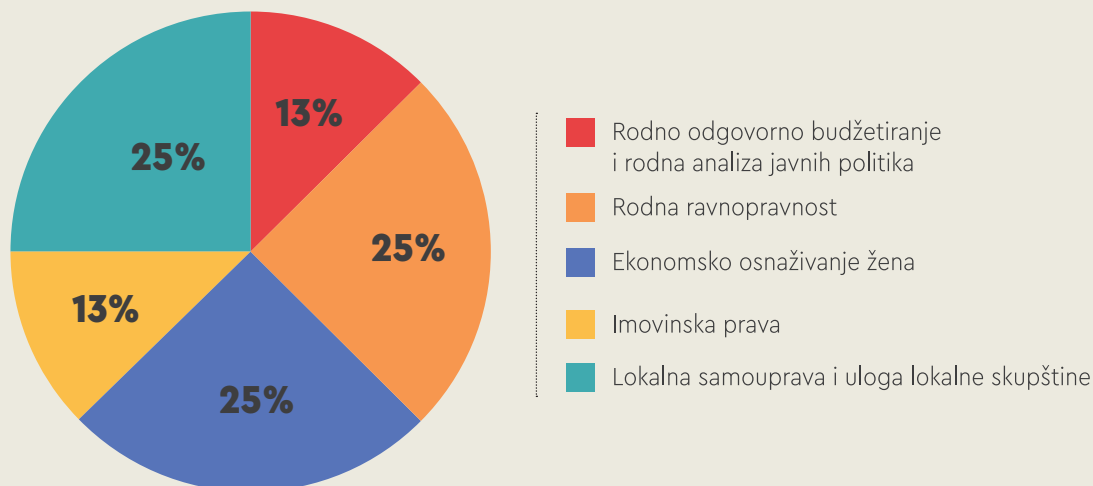
Pored toga, nedostatak transparentnosti u odlučivanju, posebno u kabinetu gradonačelnika, predstavlja problem na koji su ukazale brojne žene članovi lokalne skupštine. Sva ova pitanja predstavljaju potencijal za poboljšanje kroz osnaživanje žena članova skupština, posebno u njihovoj sposobnosti da predlažu i podstiču politike i promene.

Izgradnja kapaciteta i područja za poboljšanje

Procenjujući oblasti obuke od čijeg pohađanja bi žene članovi lokalne skupštine mogle ostvariti najviše koristi, prvo im je postavljeno pitanje da li im se nudi takva izgradnja kapaciteta i podrška kroz njihovu stranku. Svi ispitanici tvrde da ih njihove stranke podržavaju, barem donekle, pri čemu 57 procenata navodi da im stranka nudi dovoljnu podršku, a ostatak (43 procenata) navodi da je podrška njihove stranke dovoljno dobra. Međutim, podrška se ne odnosi uvek na obuke i podršku za izgradnju kapaciteta. Dok 55 procenata ispitanika izjavljuje da njihova stranka nudi neku vrstu obuke i izgradnje kapaciteta za žene članove stranke, preostala gotovo polovina ispitanika navodi suprotno. Međutim, čak su i članovi iste stranke naveli različite odgovore na ovo pitanje, dajući naznaku da je moguće da stranke nude različite šeme izgradnje kapaciteta u različitim opštinama.

Pored obuka koje nude njihove stranke, od žena članova skupštine zatraženo je da navedu oblasti za čije obuke su najzainteresovanije. Iako su predložene teme obuke, teme širokog raspona, ovaj izveštaj prikazuje odgovore na osnovu tematskih grupa, koje su razvijene na osnovu specifičnih potreba koje su naveli ispitanici. U okviru ovih tematskih grupa predložen je određeni broj obuka, međutim, te predložene teme sadrže samo delić celokupnih obuka od kojih žene članovi lokalnih skupština mogu imati koristi.

Grafikon 10: Ukoliko biste imali priliku da pohađate obuku iz određenih oblasti, koju obuku i koje oblasti biste želeli?

Najzastupljenije tematske oblasti u kojima bi ispitanici najradije bili obučeni su ekonomsko osnaživanje žena, rodna ravnopravnost, uloga lokalne uprave i lokalne skupštine i opšte obuke. U poslednje dve oblasti obuka je korisnija ako se pruži na početku mandata, teme iz oblasti koje se odnose na ekonomsko osnaživanje žena i rodnu ravnopravnost dostupne su u svakom trenutku tokom mandata i mogu biti korisne izvan neposrednih potreba lokalne skupštine.

U okviru ovih tematskih područja posebne teme za obuku koje su ispitanici predložili su sledeće:

Tabela 1: Ukoliko biste imali priliku da pohađate obuku iz određenih oblasti, koju obuku i koje oblasti preferirate?

Ekonomsko osnaživanje žena	Rodna ravnopravnost	Lokalna uprava	Opšte obuke
Rodno osetljivo budžetiranje	Nasledstvo i imovinska prava	Analiza javnih politika	Zagovaranje
Zapošljavanje žena	Poštovanje rodne ravnopravnosti	Uloge i odgovornosti članova skupštine opštine	Javni govor
Prepoznavanje uloge i potencijala žena u različitim privrednim sektorima	Nasilje u porodici	Identifikovanje inicijativa za ispunjavanje potreba građana	Medijska pismenost
Razvoj i načini pružanja podrške ženama koje poseduju malo preduzeće	Osnaživanje žena u politici	Pitanja socijalne zaštite i uloga lokalne uprave u socijalnoj zaštiti	Društveni mediji
Ekonomija i rodno finansiranje		Planiranje i upravljanje budžetom	Odlučivanje
		Upravljanje lokalnom upravom	Obuka o liderstvu
		Razne oblasti direktno povezane sa radom direkcija, posebno u pogledu planiranja.	Pismenost omladine

Protokol

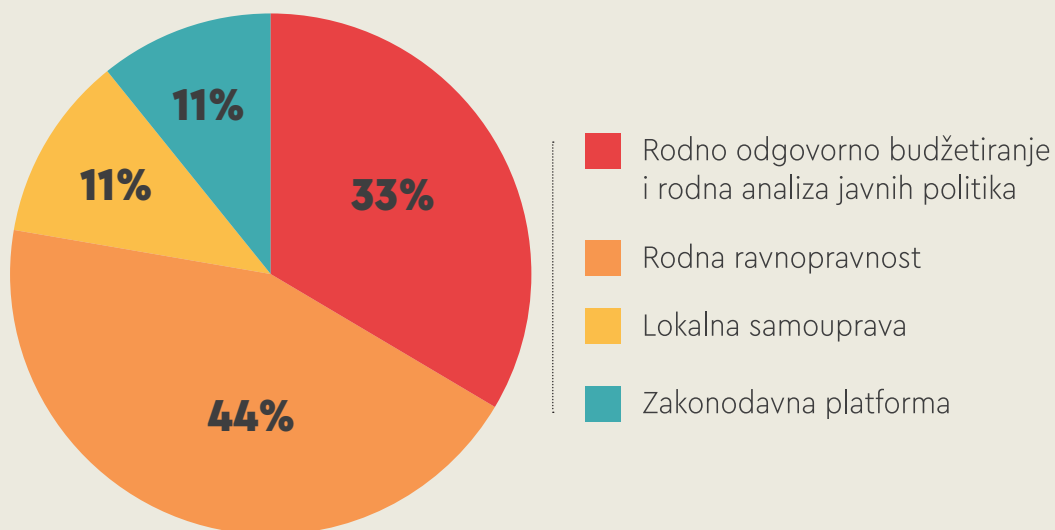
Međutim, navedene tematske oblasti ne predstavljaju nužno oblasti za koje ispitanici smatraju da bi pohađanjem obuke ostvarili najviše koristi, ne samo za sebe, već i u pogledu potreba celokupnog broja žena članova lokalne skupštine. Iako su tematske oblasti na koje su se ispitanici fokusirali slične po opštinama, radi boljeg pregleda onoga što je potrebno svakoj opštini, tabela u nastavku sadrži matricu koja prikazuje specifične obuke koje su identifikovale žene članovi skupštine iz svake opštine.

Tabela 2: Matrica potreba za specifičnom obukom procenjenih od strane žena članova skupštine u svim opštinama

	Istok	Kamenica	Mitrovica	Priština	Prizren
Ekonomsko osnaživanje žena	<p>Ekonomija i rodno finansiranje</p> <hr/> <p>Zapošljavanje žena</p>	<p>Prepoznavanje uloge i potencijala žena u različitim ekonomskim sektorima</p>	<p>Rodno osetljivo budžetiranje</p>	<p>Rodno osetljivo budžetiranje</p> <hr/> <p>Razvoj i načini pružanja podrške ženama koje poseduju malo preduzeće</p> <hr/> <p>Rodna analiza javnih politika</p>	<p>Ekonomsko osnaživanje žena</p>
Rodna ravnopravnost	<p>Nasledstvo i imovinska prava</p> <hr/> <p>Poštovanje rodne ravnopravnosti</p> <hr/> <p>Nasilje u porodici</p>		<p>Poštovanje rodne ravnopravnosti</p>		<p>Osnaživanje žena u politici</p>
Lokalna uprava	<p>Planiranje i upravljanje budžetom</p>		<p>Razne oblasti direktno povezane sa radom direkcija, posebno u pogledu planiranja.</p>	<p>Pitanja socijalne zaštite i uloga lokalne uprave u socijalnoj zaštiti</p>	<p>Uloge i odgovornosti članova skupštine opštine</p> <hr/> <p>Prave inicijative za ispunjavanje zahteva građana</p> <hr/> <p>Upravljanje lokalnom upravom</p>
Opšte obuke	<p>Obuka o liderstvu</p>	<p>Javni govor</p> <hr/> <p>Protokol</p>	<p>Društveni mediji</p>		<p>Zagovaranje</p> <hr/> <p>Medijska pismenost</p> <hr/> <p>Obuka o liderstvu</p> <hr/> <p>Pismenost omladine</p> <hr/> <p>Protokol</p>

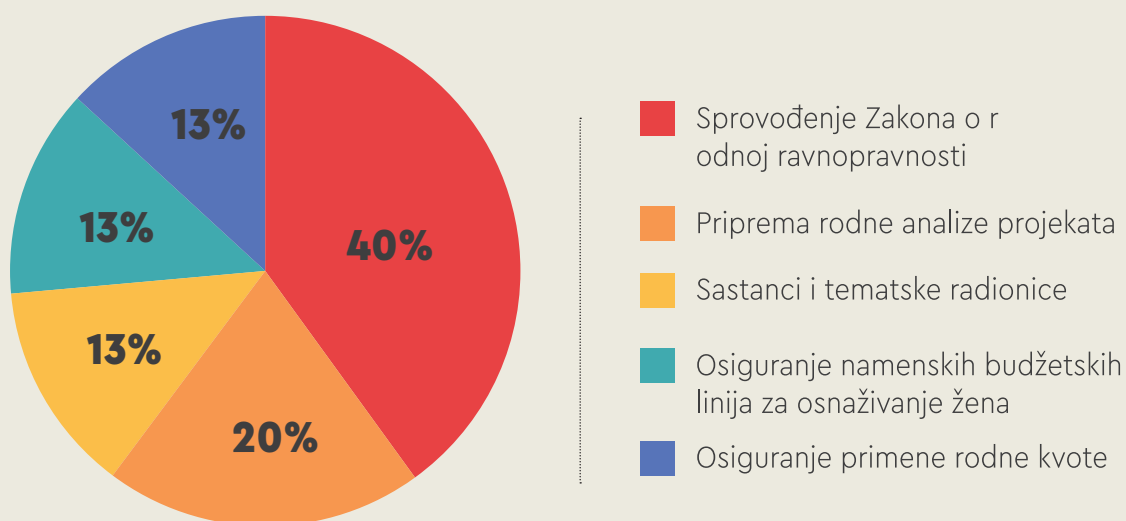
Najveći broj ispitanika smatra da je najvažnije za njih i članove skupštine dobiti obuku i izgradnju kapaciteta o rodnoj ravnopravnosti. Podteme koje se odnose na ovo tematsko područje uključuju odlučivanje i zalaganje za pitanja koja pogađaju žene više nego bilo koju drugu grupu, kao i izgradnju kapaciteta za poboljšanje regulacije i uloge žena u lokalnoj skupštini. Rodno odgovorno budžetiranje i rodna analiza javnih politika smatra se drugom najvažnijom temom o kojoj se treba obučiti, a s obzirom na povezanost ove teme sa predlozima politika i zakonodavstva, ne samo žene članovi skupština u ovim opštinama, već i muškarci u skupštini, kao i članovi kabineta gradonačelnika imali bi koristi od takve obuke. S druge strane, obuke o lokalnoj upravi ostaju važna tema, pokazujući da postoji potreba za boljom koordinacijom između opštine, skupštine i članova skupštine, o ulogama i dužnostima članova i njihovom uticaju na lokalnu upravu.

Grafikon 11: U pogledu kojih tema je najznačajnija obuka za vas i članove skupštine?

Osim direktnih obuka i mogućnosti izgradnje kapaciteta, od žena članova lokalnih skupština ž je zatraženo da navedu načine na koje kosovske institucije, kako na lokalnom tako i na centralnom nivou, mogu pomoći poboljšanju osnaživanja žena. Glavni aspekt u kojem žene članovi lokalnih skupština smatraju da institucije mogu pomoći je osiguravanje sprovođenja Zakona o rodnoj ravnopravnosti. Stoga, važan aspekt koji se ponavljao među ispitanicima je značaj sprovođenja rodne analize projekata, kako predloženih projekata, tako i onih koji su odobreni za sprovođenje. Osim toga, viši nivo saradnje sa institucijama, kroz tematske radionice i sastanke, kao i bolje planiranje budžeta kako bi se predvidelo osnaživanje žena, takođe su načini na koje institucije mogu poboljšati osnaživanje žena na opštinskom nivou.

Grafikon 12: Koji su načini na koji institucije (skupština opštine, opština i centralna vlada) mogu poboljšati osnaživanje žena na opštinskom nivou?

Rezultati ankete pokazuju da žene članovi lokalnih skupština, u celini, pokazuju visok nivo razumevanja prepreka sa kojima se suočavaju i načina na koji se iste mogu prevazići. Ono što je još važnije je da su ispitanici kroz anketu pokazali jasnu spremnost za obuke i izgradnju kapaciteta i poboljšanje svoje uloge u donošenju odluka, zagovaranju i predlaganju politika. Ovi podaci služe kao osnova za dalji razvoj modula za obuku i potencijal za izgradnju kapaciteta i angažman žena članova lokalnih skupština u ovim opštinama. Nadalje, može se podstaknuti i proširenje intervencije kako bi se osiguralo da više žena koje su izabrane za lokalne skupštine prođe obuku i bude spremno za svoje uloge.

Zaključak i preporuke

Aktivan angažman žena u lokalnoj upravi i dalje ostaje izazov. Žene članovi lokalnih skupština se suočavaju sa brojnim izazovima i preprekama u ispunjavanju svojih dužnosti, koje proizlaze iz političke klime, nedostatka stranačke podrške, ali i zbog društveno-kulturnih očekivanja u pogledu njihove uloge u porodici. Uprkos preprekama, više od trećine anketiranih žena smatra da zastupljenost žena na lokalnom nivou nije na zadovoljavajućem nivou. To je povezano i sa uverenjem da je kvota od 30 procenata niska, ali velikim delom i zbog nedostatka žena na pozicijama za donošenje odluka unutar opština. Glavni zaključci izveštaja su sledeći:

- 1** Iako se većina žena slaže da je nivo zastupljenosti žena u njihovim opštinama zadovoljavajući, i dalje više od 30 procenata žena smatra da je njihova zastupljenost na lokalnom nivou na nezadovoljavajućem ili neželjenom nivou.
- 2** Na pitanje da li smatraju da muškarci i žene imaju iste mogućnosti u procesima donošenja odluka u lokalnim skupštinama, samo jedna od tri žena je dala pozitivan odgovor.
- 3** Oko 66 procenata žena smatra da opštinski projekti i investiranje ne primenjuju načelo rodne ravnopravnosti u potpunosti na zadovoljavajućem nivou
- 4** Žene članovi skupštine u Prizrenu smatraju nedostatak javnog vrtića primerom nedostatka uvođenja načela rodne ravnopravnosti u investicijama opštine.
- 5** Prilikom vršenja procene prepreka sa kojima se suočavaju, žene članovi lokalnih skupština su identifikovale probleme od pitanja koja se odnose na nedostatak mogućnosti zagovaranja i promena politika, zbog percipiranog nedostatka poštovanja istih kao članova skupštine ženskog pola; do pitanja koja se odnose na nedostatak namenskog budžeta za osnaživanje žena članova skupština, do pitanja koja se odnose na nedostatak njihovog ličnog vremena zbog porodičnih obaveza.

6 Međutim, većina žena pokazuje spremnost za učestvovanje u izgradnji kapaciteta i obuku, mada takve mogućnosti pruža samo otprilike polovina stranaka.

7 Prilikom procene glavnih oblasti interesovanja u pogledu obuke, najzastupljenije teme su bile ekonomsko osnaživanje žena, rodna ravnopravnost, uloga lokalne uprave i lokalne skupštine i opšte obuke.

8 S druge strane, žene članovi skupštine opština smatraju da bi institucije pružile najveću pomoć osiguravanjem sprovođenja Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

U cilju prevazilaženja ovih prepreka, žene članovi skupština opština su identifikovali određene obuke i mogućnosti za izgradnju kapaciteta.

Opštine, lokalne skupštine, kao i lokalne i međunarodne organizacije bi trebalo da omoguće obuku u određenim modulima kako je utvrđeno u ovom izveštaju. Četiri glavne tematske oblasti za obuku uključuju: ekonomsko osnaživanje žena, rodnu ravnopravnost, ulogu lokalne uprave i lokalne skupštine i opšte obuke. Zahtevi za specifičnom obukom razlikuju se od jedne do druge opštine, a konkretni predloženi moduli nalaze se u matrici obuke u izveštaju.

Sve **opštine** trebalo bi da razviju šemu obuke za članove svojih lokalnih skupština, posebno obuku o odlučivanju i politikama na lokalnom nivou. Ove obuke, iako su presudne za nove članove skupština, trebale bi biti otvorene i za članove koji su prethodno obavljali mandate, s obzirom da je ovim istraživanjem utvrđeno da je članovima lokalnih skupština potrebna obuka u izradi lokalnih politika, upravljanju, kao i razvoju inicijativa.

Osim toga, ženama članovima skupština treba pružiti mogućnosti da prođu obuke i druge mehanizme za izgradnju kapaciteta, posebno u poboljšanju veština i znanja o ekonomskom i političkom osnaživanju žena i borbi protiv rodne nejednakosti. Područje razvoja predloga politika i projekata na lokalnom nivou koji intergrišu pitanje rodne ravnopravnosti je identifikovano kao jedno od glavnih područja u kojima su žene članovi lokalnih skupština zainteresovane za razvijanje dodatnih veština. Osim toga, rodno osetljivo budžetiranje i izrada projekata je od značaja, ne samo za žene članove skupština, već mogu biti od koristi opštinama u celini.

Moduli opšte obuke, posebno oni usmereni na unapređenje veština zagovaranja, bolju komunikacionu i medijsku pismenost, kao i korišćenje tehnologije i savremenih alata za zagovaranje, takođe mogu dati direktne rezultate u pomaganju ženama članovima lokalnih skupština da poboljšaju svoje aktivno učešće i povećaju potencijal za razmatranje predloženih politika od strane opština.

Institucije vlade, kako na lokalnom tako i na centralnom nivou, trebale bi primeniti mehanizme koji osiguravaju sprovođenje Zakona o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou, posebno u poboljšanju potencijala žena za zauzimanje pozicija donošenja odluka. Zakonom je propisano da sva tela trebaju poštovati rodnu podelu ili uloge, kako bi se poboljšala zastupljenost žena u telima koja donose odluke.

Opštine bi trebale razviti i koristiti alate za analizu projekata i investicija iz rodne perspektive. Na taj način će se osigurati viši nivo uvođenja načela rodne ravnopravnosti u opštinama.

Lokalne skupštine i opštinske direkcije, prilikom pripreme opštinskog budžeta, treba da osiguraju da postoje posebne budžetske linije koje su usmerene na projekte i investicije koji imaju pozitivan uticaj na ekonomsko osnaživanje žena.

Reference

A. Cammisa, i B. Reingold, „Žene u državnim sazivima i istraživanje državnog saziva: Sa druge strane istovetnosti i razlika“, State Politics and Policy Quarterly Vol. 4, No.2 (2004): 181-210, <http://www.jstor.org/stable/40421515>.

Caroline Criado Perez, „Nevidljive žene“ 2019. Abrams Press

Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena. Njujork, 18. decembar 1979, dostupan na: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>

Ustav Republike Kosovo, član 22, dostupno na: <http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Constitution1Kosovo.pdf>

Zakon o rodnoj ravnopravnosti, 2015, dostupno na: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10923>

Zakon o zaštiti od diskriminacije, 2015, dostupno na: <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=10924>

Zakon o opštim izborima, 2008, dostupno na: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

Nacionalni akcioni plan za mir i žene, dostupno na: <https://www.peacewomen.org/nap-kosovo>

Aneks 1: Upitnik

Druga strana brojčanog pariteta: Osnaživanje žena članova skupština opštine u lokalnoj samoupravi

Poštovane žene, članovi lokalne skupštine:

Institut za demokratiju za razvoj (D4D) u Prištini sprovodi istraživački projekat čiji je cilj analiza uloge žena članova lokalnih skupština u njihovim skupštinama opština. Želimo vaše razumevanje i nadamo se da ćete naći vremena da odgovorite na pitanja postavljena u ovom upitniku. Upitnik će ostati anoniman za javnost, tako da vaše ime i podaci iz ankete ni u kojem slučaju neće biti podeljeni ili predstavljeni javnosti. Vaše mišljenje nikome neće biti saopšteno, a koristiće se samo u statističke svrhe.

1. Ime i prezime
2. Vaša politička stranka
3. Opština
4. Najviši nivo završenog obrazovanja?
 - Osnovno obrazovanje
 - Srednje obrazovanje
 - Više obrazovanje
 - Završene osnovne studije
 - Završene master studije ili viši nivo
5. Da li je ovo Vaš prvi mandat u skupštini opštine?
 - Da
 - Ne

6.Ako je odgovor ne, koliko ste mandata imali do sada uključujući trenutni?

7.Da li smatrate da je zastupljenost žena na opštinskom nivou odgovarajuća?

Da

Da u određenoj meri

Ne baš

Ne

8.Da li smatrate da Vi, kao žena član skupštine, možete imati ključnu ulogu u politikama i odlukama skupštine opštine?

Da

Da u određenoj meri

Ne baš

Ne

9.Da li smatrate da žene i muškarci imaju istu moć donošenja odluka u skupštini opštine?

Da

Da u određenoj meri

Ne baš

Ne

10.Zbog čega?

11.Da li smatrate da žene i muškarci imaju iste mogućnosti da predlažu politike i promene u skupštini opštine?

Da

Da u određenoj meri

Ne baš

Ne

12.Zbog čega?

13.Da li smatrate da su investicije i projekti u Vašoj opštini rodno odgovarajući?

Da

Da u određenoj meri

Ne baš

Ne

14.Zbog čega?

15.Koji su glavni izazovi sa kojima se suočavate tokom ovog mandata?

16. Da li smatrate da imate dovoljno podrške od Vaše političke stranke?

Da

U određenoj meri

Ne

17. Da li Vaša politička stranka nudi obuke ženskim članovima stranke?

Da

Ne

18. Koji su načini na koje lokalna skupština može poboljšati osnaživanje žena na opštinskom nivou?

19. Koji su načini na koje opština može poboljšati osnaživanje žena na opštinskom nivou?

20. Koji su načini na koje državni zakoni i politike mogu poboljšati osnaživanje žena na opštinskom nivou?

Hvala na učešću!

Aneks 2:

Lista konsultovanih dokumenata

- * Ustav Republike Kosovo
- * Zakon o rodnoj ravnopravnosti, 2015
- * Zakon o zaštiti od diskriminacije, 2015
- * Zakon o opštim izborima, 2008
- * Nacionalni akcioni plan za mir i žene
- * Zapisnik sa sastanka, opština Priština: 2011-2019
- * Zapisnik sa sastanka, opština Prizren: 2012-2019
- * Zapisnik sa sastanka, opština Mitrovica: 2012-2019
- * Zapisnik sa sastanka, opština Kamenica: 2014-2019
- * Zapisnik sa sastanka, opština Istok: 2014-2019

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

352.08-055.2(496.51)

Druga strana brojčanog pariteta : osnaživanje žena, članova skupština u lokalnoj samoupravi / Demokraci për Zhvillim. - Prishtinë : Demokraci për Zhvillim, 2020. – 40 f. ; 21 cm.

ISBN 978-9951-608-95-4

Institut Demokratija za razvoj (D4D) istraživačka je organizacija koja je obrazovana 2010. godine sa vizijom da je demokratija preduslov za razvoj. Osnivači D4D-a veruju da je demokratija ne samo sredstvo već i cilj za razvoj i sebi su dali zadatak da istraže i dopru do šire zajednice aktera, kako bi ovu vezu učinili očiglednom.

Misija je D4D-a da utiče na izradu javne politike kako bi ubrzao društveno-ekonomski razvoj Kosova, poboljšao upravljanje i ojačao demokratsku kulturu u zemlji.

Za bliže informacije o aktivnostima D4D-a, molimo vas pogledajte našu internet stranicu: www.d4d-ks.org

ISBN 978-9951-608-95-4

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

Democracy for Development
Demokraci për zhvillim
Demokratija za razvoj

